

GENERAL PEDAGOGY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-173-2-13>

МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ІННОВАЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Григоренко Г. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
методик викладання спортивно-педагогічних дисциплін
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Україна*

Григоренко Д. П.

*асистент кафедри
методик викладання спортивно-педагогічних дисциплін
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Україна*

Сучасні соціально-економічні тенденції удосконалення системи національної освіти обумовили визначення науково-педагогічної спільнотою України низки ключових напрямків освітньої діяльності, які відбуваються в умовах соціально-педагогічної роботи закладів загальної середньої освіти. Пріоритетним напрямком удосконалення, оптимізації та модернізації освіти є розробка та впровадження в навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій, яким притаманні властивості гарантованого інноваційного досягнення освітніх цілей.

Універсальним засобом усвідомленого сприйняття дійсності, особливо у сфері професійної діяльності педагога, є модель як цілісне відображення реального об'єкта в ідеальній формі. Саме завдяки абстрагуванню і спрощенню, які використовуються в науковому моделюванні, надскладні об'єкти гуманітарної сфери стають об'єктами пізнання і спрямованого розвитку. Сучасні ефективні педагогічні моделі, як засоби наукового пізнання дійсності, мають містити в собі знання з інших наук, тобто розбудовуватися з урахуванням принципу додатковості [3]. У своїй роботі ми надаємо теоретичний огляд базових концептуальних соціально-педагогічних моделей інноваційного навчання й виховання учнів закладів загальної середньої освіти.

Відомі вчені в галузі педагогіки наголошують, що найбільш об'єктивним методом пізнання та розробки інноваційних освітньо-виховних систем є концептуальне та технологічне моделювання, на засадах якого здійснюється розробка ефективних моделей соціально-педагогічної діяльності закладів загальної середньої освіти.

Результати теоретичного дослідження проблеми впровадження інноваційних технологій дозволили нам встановити, що наукові погляди таких відомих вчених, як К. Баханов, В. Безпалько, А. Єршов, Б. Лихачов, М. Кларин, В. Монахов, Г. Селевко, П. Підкасистий, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Пехота, А. Хуторський, І. Якиманська та інших є теоретичною основою методології та інноваційних технологій в освітньому процесі сучасного навчального закладу. Інтерактивні педагогічні технології детально охарактеризовані в науковій літературі, але алгоритм їхнього впровадження у навчальний процес навчального закладу не завжди відповідає реальній практиці та сучасним вимогам до побудови навчально-виховного процесу.

Системний аналіз концептуальних освітньо-виховних моделей, як гносеологічних образів реально діючих соціально-педагогічних систем відкритого типу, дозволяє визначити умови їх продуктивного функціонування в освітньому просторі навчального закладу. Як зазначає В. Загвязинський, нове у педагогіці представляє собою комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які ввібрали в себе прогресивне начало, що дає змогу в змінних умовах і ситуаціях ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти [2]. В сучасному освітньо-виховному просторі практично використовуються наступні концептуальні соціально-педагогічні моделі інноваційного навчання і виховання учнів закладів загальної середньої освіти:

Модель спільно-розділених дій учнів в процесі навчальної співпраці, яка була сформована В. Рубцовою і Г. Цукерман, в основу якої покладені психолого-педагогічні концепти Ж. Піаже. Вчені розробили ефективні форми навчально-виховної співпраці учнів зі своїми однолітками, дорослими, в умовах яких досягається інноваційний результат інтеріоризації мети навчання, формування пізнавальних мотивів, соціальної та пізнавально-виховної рефлексії.

Предметно-дидактична та психологічна концептуальні моделі особистісно орієнтованого навчання, що обґрунтовані І. Якиманською. Вчена в своїх наукових працях довела, що структурування освітньо-виховних процесів повинно базуватися на принципах педагогічного управління, формування й корегування особистості учня, врахування його життєвого досвіду, як творця особистісного розвитку в аспектах самовиховання, самоосвіти, професійного самовизначення, соціальної

самореалізації, програмованого, проблемного, інтерактивного, професійно-особистісного, особистісно-фахового структурування пізнавально-виховної діяльності школярів [6].

Концептуальна модель спільної продуктивно-творчої діяльності суб'єктів соціальної та освітньо-виховної практики була обґрунтована В. Ляудіс, В. Григоренком, І. Зверевою, А. Хуторським, О. Чернемовим. Вона характеризується комплементарним взаємозв'язком наступних її структурно-функціональних компонентів: – творча співпраця суб'єктів освітньо-виховного процесу в системах «учень-педагог», «учень-учень», «учень-навчальна група», «педагог-навчальна група»; – системна, міждисциплінарна, узагальнена, життєво орієнтовна структура знань, вмій і навичок;– співпраця, співтворчість, взаємодопомога, взаємостимулювання; – оцінка використовується тільки як фактор стимулювання самоактуалізації та ініціативи; – психолого-педагогічний супровід пізнавально-виховної діяльності учнів; – інноваційні форми предметно-практичної (наглядно-результативної), образної (наочно-образної), вербально-логічної (понятійної) діяльності учнів.

Концептуальна модель розвитку у учнів рефлексії знайшла наукове обґрунтування в працях Є.Сорокумової, яка аргументовано довела, що ефективність освітньо-виховної діяльності учнів визначається взаємодією її двох конструкторів – когнітивного і особистісно-сміслового, які впливають із сутності гуманістичної парадигми освіти. Означена модель включає три основні блоки: а) інтегровані соціально-педагогічні зв'язки, на засадах яких учні усвідомлюють особистісні смисли, цінність себе як органічної складової оточуючого світу; б) актуалізація і самоактуалізація знань відносно своєї особистості, життєвого досвіду взаємодії, співпраці, співтворчості з іншими людьми, засвоєння соціальних норм, культури поведінки, ідентифікація себе як особистості; в) духовно-інтелектуальна рефлексія, спрямована на створення образу світу і усвідомлення образу свого «Я», формування життєтворчого світогляду [5].

Концептуальна модель соціальної та духовно-пізнавальної сутності компетентнісного підходу до освіти, соціальної практики Є. Павлютенкова, який розглядає життєву компетентність учнів як «здатність, яка реалізується самостійно і базується на набутих знаннях учня, його навчальному та життєвому досвіді, цінностях та нахилах, які він розвинув як результат пізнавальної діяльності та освітньо-виховної практики. Таким чином, йдеться, передусім, про якісні рівні освіти і виховання учнів»[4, с. 206].

Соціально-педагогічна модель передбачає взаємозв'язок у діяльності педагога двох напрямів: – соціалізацію та ресоціалізацію учня; – оптимізацію соціально-виховного середовища навчального

закладу (О. Безпалько, Х. Вайнола, А. Капська, С. Пальчевський, С. Савченко, Н. Сейко та ін.). Зміст цієї моделі здебільшого розуміють як процес і результати соціального виховання особистості шляхом створення сукупності умов і впливів, що забезпечують ефективне використання виховного потенціалу соціуму та відповідну співпрацю сім'ї, школи, позашкільних установ, громадськості, засобів масової інформації тощо задля її соціально-педагогічної підтримки [1].

Етнопедагогічна модель, в її основі – культурно-історична теорія Л. Виготського: психічні процеси не є визначально сформованими від природи, а є результатом надбання зовнішніх засобів культурної поведінки та мислення. Означена модель передбачає оволодіння соціально-культурним досвідом конкретного народу, систематизованими знаннями про його історію, культуру, державну символіку, побут, традиційно-звичаєву обрядовість, етикет, самотність світогляду й психології, педагогічну спадщину, ремесла і промисли, ігри та іграшки тощо, а також діяльність, що спрямована на здобуття цих знань, їх збагачення та примноження (Г. Ващенко, Г. Волков, О. Духнович, В. Кононенко, Ю. Руденко, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, Р. Скульський, Я. Ярема та інші) [1].

Викладені якісні характеристики вищезначених освітньо-виховних концептуальних моделей, їх соціально-педагогічна спрямованість (виховання здатності до спілкування, співпраці, творчої діяльності, здатності до самоактуалізації, соціальної активності тощо) дозволяє нам стверджувати, що для забезпечення ефективності педагогічної діяльності система сучасної освіти потребує постійного вдосконалення, впровадження новітніх технологій в освітній та виховний процес.

Література:

1. Безпалько О. В. Організація соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю у територіальній громаді: теоретико-методичні основи: монографія. К., 2006. 408 с.
2. Загвязинский В.И., Емельянова И. Н. Общая педагогика: Учебное пособие. М.: Высш. шк., 2008.
3. Осадчий І.Г. Спрямований розвиток освітніх систем: теорія, технологія, практика : монографія. К. : Інформавтодор, 2013. 436 с.
4. Павлютенков Є.М. Модель підготовки компетентного випускника гімназії / Є.М. Павлютенков, В.Є. Галич, Т.М. Чабан. Х.: Вид.група «Основа», 2009. 127 с.
5. Сорокоумова Е.А. Педагогическая психология. СПб.: Питер, 2009. 176 с.
6. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. М.: Сентябрь, 2000. 176 с.